

Mussert al te geruststellend als zielige rancuneuze paria

Theater: De kleine patriot of De Grote Anton Mussert Show, door Growing Up In Public. T/m 21 sept. Schouwburg Utrecht. Inl. 030-2302023 of www.growingupinpublic.nl

Door WILFRED TAKKEN

Waardig verslagen zit Anton Mussert, met een zwarte pet op, in zijn dodencel. De leider van de Nederlandse fascistische partij wordt de volgende ochtend vroeg gefusilleerd. Hij houdt zijn laatste monoloog. Eigenlijk was zijn partij, de NSB, het bovengrondse verzet. Hoewel hij teleurgesteld was in de Duitsers, was hij op zijn post gebleven om erger te voorkomen. Dat is zijn verdediging. Het is niet meer dan een merkwaardige gedachtekronkel waarom je kunt grímlachen. Hoewel hij symbool werd van de Nederlandse neiging tot collaboratie, is Mussert vooral een zielige figuur. Hij wekt geen medelijden op, is niet tragisch en daarom in wezen niet interessant.

In ieder geval niet zoals hij wordt getoond in het toneelstuk *De kleine patriot; of De Grote Anton Mussert Show* van Growing Up In Public. Schrijver en regisseur Paul Feld blijft dicht bij het beeld dat we toch al van Mussert hadden. De weduwe Rost van Tonningen komt nog even op om te smalen dat hij zelfs in eigen gelederen niet serieus werd genomen.

Feld hanteert een losse vorm, een collage met losstaande personages, allen gespeeld door één acteur, Harm van Geel. Die heeft echter niet zoveel registers, waardoor die personages allemaal een geaffecteerde nuchtere stem en valse kop krijgen. Het decor bestaat uit vuile golfplaten en een opgezette Duitse herder. Twee musici spelen Django Reinhard-achtig jazz en hebben clownsgezichten. Van Geel zingt *Ich bin von Kopf bis Fuss auf Liebe eingestellt* van Marlene Dietrich. Dit alles moet een nachtclub sfeer à la de musical *Cabaret* creëren. Alleen is deze voorstelling er juist op gericht de bezoeker een onaange-

naam gevoel te bezorgen.

Feld wil een verband leggen tussen de NSB en huidige rechts racistische sentimenten. Daartoe voert hij een oud-NSB'er op die zijn been aan het Oostfront verloor, diens stiefzoon die een neonazi is geworden, en 'de acteur' die in zijn welkomstwoord doet alsof we op een dubieuze herdenkingsbijeenkomst zitten. Alle personages lijken op elkaar: rancuneuze paria's. *Losers*. Precies het veilige beeld dat we toch al van NSB-ers hadden.

Pim Fortuyn komt ook nog even langs; door Feld waarschijnlijk gezien als hedendaagse Mussert. Onbedoeld toont Feld echter aan dat Fortuyn juist niet in dit gezelschap thuis hoort. Goed, zijn tirades tegen parlement en moslims doen denken aan NSB-tirades tegen parlement en joden. Maar Fortuyn was geen rancuneuze paria. Hij had humor, charme en de gave van het woord. Het wachten is op Helmert Woudenberg, die binnenkort Fortuyn zal vereeuwigen in een toneelstuk.

